

פרד"ס כיבוד דוד

ע"ש דוד שלמה בן ריבה ז"ל
ראש-הכולל הרב אורי פולק שליט"א

מס'

פרשת ויצא- להודות לה' - פשט מפי הרב

"וַיְדַר יַעֲקֹב, נְדָר לְאָמֵר: אִם-יְהִיָּה אֱלֹקִים עִמָּדִי, וְשָׁמַרְנִי בַדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר
אֲנִי הוֹלֵךְ, וְנָתַן-לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל, וּבִגְד לְלַבֵּשׁ" (פרק כ"ח פס' כ')

רואים אנו שיעקב מבקש דבר מועט לחם לאכול ובגד ללבוש, והטעם הוא שהיות ועשה עם עשו בבטן אימם עסקה שעשו נותן לו עולם הבא ויעקב נותן לו עולם הזה, ולכן מבקש יעקב בגשמיות רק כדי חיות שיוכל לקיים הרחניות. וכן מצינו שיצחק רצה לברך דווקא את עשו ולא את יעקב וברכתו היה על הגשמיות "ויתן לך וכו'". ובסוף שברך אמר "גם ברוך יהיה", דהיינו לא בשבילו אלא לדורות הבאים לת"ח שלומדים תורה.

ויש ללמוד כאן דבר נוסף, מה היה צריך יעקב להאריך בלשונו לחם לאכול ובגד ללבוש, והרי פשיטא הוא שלחם אוכלים ובגד לובשים? אלא יש אנשים שיש להם הרבה לחם, אבל מטעם רפואי אסור להם לאכול קמח או שאין לו שיניים לאכול לחם. לכן מבקש: תן לי לחם לאכול, דהיינו שיהיה בריא שיוכל לאכול, כיוון שיש חולים מחוברים למכשירים וחיים על נוזלים בלבד. ובגד ללבוש יש אדם שיש לו הרבה חליפות בארון אבל הוא חולה בבית-החולים ונמצא כל הזמן עם חלוק, ולכן מבקש יעקב להיות בריא שיוכל ללבוש את הבגד וזה שמברכים בכל בוקר מלביש ערומים, שיש דיון בהלכה: אדם שקם ממיטתו ונשאר עליה, כיוון שחולה ואינו מתלבש האם יברך מלביש ערומים. ולכן צריך כל הזמן להודות לבורא על הבריאות שנתן לנו, וזה "בראשית ברא אלוקים", בתחילה ברא מלשון בריאות, שקודם צריך האדם בריאות, שבלי בריאות אינו יכול לעבוד את ה'. לדוגמא: אדם שהניח כל יום תפילין והתעטף בציצית ופתאום נעשה מוגבל בידיו, צריך שיבוא אדם אחר ויניח לו תפילין. כמה צריכים להודות לה' על הבריאות.

וזה שמבקש יעקב אבינו להיות כל הזמן בריא לעבודת ה' יתברך. וזה שכתוב בגמ' בברכות: הראשונה שהודתה לה' היא לאה, שנולד לה הילד הרביעי ותקרא שמו יהודה, וכל היהודים הם מכח יהודה. וא"כ עיקר היהודי הוא להודות לה'. וזה אדה"ר שאמר: "מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' ". וא"כ למה כתבה הגמ': הראשונה היא לאה והרי אדה"ר קדם לה'?

אלא שהוא אמר טוב להודות לה' וכו' דהיינו מציע לכל אדם שטוב להודות, אבל לאה הודתה בעצמה, ועוד שנתנה לבנה שם זה כדי לחיות בכל רגע את ההודיה לה'. וכן הגמ' בברכות דנ"ב אומרת: 4 צריכים להודות: יורדי הים, הולכי מדברות, חולה והיוצא מבית האסורים. וצריך לדעת למה דווקא אלו ולמה נאמר לשון צריכים לא מצינו לשון זו בשום מצווה? אלא 4 אלו יש צד לתלות הנס בטבע. יורדי הים- היה רב חובל שיודע להנהיג את האוניה. היה רופא טוב ולכן נתרפא, לקח עורך דין טוב ולכן יצא מבית האסורים. יצא מחוץ לעיר- היה נהג זהיר שיודע לנסוע לכן הגיע למחוז חפצו שלו בשלום. כל אלו שתולים בטבע צריכים להודות לה', ואלו רמוזים בפרשת חיי שרה פכ"ד פי"א "ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים לעת ערב לעת צאת השואבות". ויברך הגמל- היוצא מחוץ לעיר. אל באר המים- יורדי הים, לעת ערב- חולה, לעת צאת השואבות- היוצא מבית האסורים. צאת ר"ת צריכים ארבעה תודה.

למני השבת:

בברכת שבת שלום
הרב אורי פולק שליט"א

רמז - בעל הטורים

- א. ויצא יעקב- יש אומרים שפרשה זו סתומה. הטעם לפי שיצא בסתר וברח בהחבא. לעיל מניה כתיב לו לאשה וסמך ליה ויצא יעקב, שיצא לישא אשה.
- ב. וילך (66)- בגימטריה בו ביום (66).
- ג. סלם (130)- בגימטריה סיני (130), שהראהו מעמד הר סיני.
- ד. סלם מוצב (268)- בגימטריה מרכבו (268).
- ה. מוצב- במסורה ג' פעמים. הכא, ואידך אלון מוצב אשר בשכם. וצרתי עליך מוצב. שהראהו ביאת הארץ, היינו מוצב אשר בשכם, אותו מקום כבשו תחילה והגלו ממנה, היינו וצרתי עליה מוצב.
- ו. סלם- אותיות למס. שרמז לו הגלויות. ורמז לו הקרבנות.
- ז. ארצה- רמז למזבח אדמה.
- ח. וראשו מגיע השמימה- רמז לריח הקרבנות העולים לשמים.
- ט. והנה סלם (עם הכולל 197)- בגימטריה וזהו מזבח העולה (197).
- י. והנה מלאכי- אותיות אלו הכהנים, שעולין ויורדים בכבש.
- יא. מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה- רמז למי שמושלך לארץ לפי שעה יעלה השמימה.
- יב. מלאכי אלוקים- ב' דסמיכי. הכא, ואידך ויפגעו בו מלאכי אלוקים. זהו שכתוב במדרש מלאכים שליווהו בארץ לא ליווהו לחו"ל. זה מלאכי אלוקים עולים- אותם שליווהו בארץ. ויפגעו בו מלאכי אלוקים- היינו מלאכי אלוקים שעלו אז, פגעו בו עתה ללוותו בארץ.
- יג. עולים ויורדים בו- אותם שבאו לבשר את אברהם בבן זכר ולרפאות את אברהם ולהחריב את סדום אמרו אנחנו באים, תלו בעצמם ונכשלו, ולכן נענשו ולא עלו למעלה עד כאן.
- יד. עלים [ויורדים]- בגימטריה (426) בבל מדי יון ורומי (426).
- טו. והנה ה'- ד' במסורה. והנה ה' נצב עליו. והנה ה' נצב על חומת אנך. והנה ה' עושה ארובות בשמים. ה"נ כתיב וזה שער השמים, וכן והנה ה' עובר, דאיירי במרכבה, אף הכא והנה סולם מוצב ארצה במעשה מרכבה.
- טז. ואל-הי יצחק- תימה, למה לא אמר יצחק אביך כמו באברהם? וי"א לפי שאמר באברהם אני ה' אמר אל-הי אברהם אביך, וביצחק שלא אמר אני ה'- לא אמר אל-הי אביך.
- יז. ופרצת ימה (831)- בגימטריה קריעת ים (עם הכולל 831), וזהו וירא ישראל- ישראל סבא.
- יח. וייקץ יעקב משנתו ויאמר- ס"ת צבור. לומר שאין תפלתו של אדם נשמעת אלא בצבור.
- יט. משנתו- קרי ביה ממשנתו, מתוך שהוא הוגה בתורה ביום, גם בלילה לא שכב לבו מלהגות בה בחלומו.
- כ. וזה שער השמים וישכם- לומר שבעלות השחר פותחין שער השמים והוא זמן טוב לתפילה.
- כא. וידר- ג' במסורה. הכא, ואידך ללבוש את הבגדים- מלמד שיעקב היה כה"ג כדאי' בב"ר: אמר הקב"ה למיכאל: אתה עשית יעקב כהן גדול שלי בעל מום והוא צולע על ירכו, חייך שאתה צריך להיות כהן גדול למעלה במקומו. וזה שכתוב ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש- שתקיים לי הכהונה שקניתי מעשיו שהעבודה הייתה בבכורות.

והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך רבן אמרי על הכל השיבו ועל הפרנסה לא השיבו אם יהיה אלוקים עמדי אמר לו הנה אנכי עמך ושמרני בדרך הזה שנאמר ושמרתך בכל אשר תלך ושבתי בשלום אל בית אבי והשיבותיך אל האדמה הזאת ועל הפרנסה לא השיבו א"ר איסי אף על הפרנסה השיבו שנאמר כי לא אעזבך ואין עזיבה אלא פרנסה המד"א (תהלים לז) ולא ראיתי צדיק נעזב וגו'

ויקץ יעקב משנתו ר' יוחנן אמר ממשנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה אכן השכינה שרויה במקום הזה ולא הייתי יודע ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה ר"א בשם ר' יוסי בן זמרא אמר הסולם הזה עומד בבאר שבע ושיפועו מגיע עד בית המקדש מ"ט ויצא יעקב מבאר שבע ויחלום והנה סולם ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה א"ר יהודה בר' סימון הסולם הזה עומד בבית המקדש ושיפועו מגיע עד בית אל מ"ט ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה ויקרא שם המקום ההוא בית אל אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים א"ר אחא עתיד השער הזה להפתח להרבה צדיקים כיוצא בך א"ר שמעון בן יוחאי אין בית המקדש של מעלן גבוה מבית המקדש של מוטן אלא י"ח מיל מ"ט וזה שער השמים מנין וז"ה ד"א מלמד שהראה הקב"ה ליעקב בית המקדש בנוי וחרב ובנוי ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה זה בנוי המד"א (תהלים סח) נורא אלוקים ממקדשיך ואין זה הרי חרב כמד"א (איכה ה) על זה היה דוה לבנו על אלה חשכו עינינו כי אם בית אלוקים בנוי ומשוכלל לעתיד לבא כמד"א (תהלים קמז) כי חילזק בריחי שעריך:

וישכם יעקב בבקר ויקח את האבן וגו' ויצק שמן על ראשה שופע לו מן השמים כמלא פי הפך ואולם לוז היא לוז שצובעין בה את התכלת היא לוז שעלה סנחריב ולא בלבלה נבוכדנצר ולא החריבה היא לוז שלא שלט בה מלאך המות מעולם הזקנים שבה מה עושין להם כיון שהם זקנים הרבה מוציאים אותם חוץ לחומה והם מתים א"ר אבא בר כהנא למה נקרא שמה לוז כל מי שנכנס בה הטריף מצות ומעשים טובים כלוז ורבנן אמרי מה לוז אין לה פה כך לא היה אדם יכול לעמוד על פתחה של עיר א"ר סימון לוז היה עומד על פתחה של עיר ר' אלעזר בשם ר' פנחס בר חמא אמר לוז היה עומד על פתחה של מערה והיה לוז חלול והיו נכנסין דרך הלז למערה דרך המערה לעיר הה"ד (שופטים א) ויראו השומרים והנה איש יוצא מן העיר ויאמרו לו הראנו נא את מבוא העיר (וגו') ויכו את העיר לפי חרב ואת האיש ואת כל משפחתו שלחו ר' ינאי ור' ישמעאל עבד לה הפטרה מה אם זה שלא הלך לא בידיו ולא ברגליו אלא על שהראה להם באצבע ניצול מן הפורעניות ישראל שעושים חסד עם גדוליהם בידיהם וברגליהם על אחת כמה וכמה.

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלוקים עמדי וגו' ונתן לי לחם לאכול כתיב (תהלים 10) אשר פצו שפתי ודבר פי בצר לי א"ר יצחק הבבלי ודבר פי בצר לי שנדר מצוה בעת צרתו מהו לאמר לאמר לדורות כדי שיהיו נודרים בעת צרתן יעקב פתח בנדר תחלה לפיכך כל מי שהוא נודר לא יהיה תולה את הנדר אלא בו א"ר אבהו כתיב (שם קלב) אשר נשבע לה' נדר לאביר יעקב לאביר אברהם ולאביר יצחק אין כתיב כאן אלא נדר לאביר יעקב תלה את הנדר במי שפתח בו תחלה :

ר' הונא בשם ר' אידי אמר כתיב (ד"ה א כט) וישמחו העם על התנדבם כי בלב שלם התנדבו לה' וגם דוד המלך שמח שמחה גדולה ולפי שהיו עסוקים במצות נדבה ועלה בידן לפיכך שמחו לפיכך מהו אומר (שם) ויברך דוד את ה' לעיני כל הקהל וגו' אלוקי אברהם יצחק וישראל אינו אומר כאן אלא אלוקי ישראל אבינו תלה את הנדר במי שפתח בו תחלה א"ר יהודה עוד מן אתרא לית היא חסירה וידרו ישראל אין כתיב כאן אלא (במדבר כא) וידר ישראל ישראל סבא :

ד' הן שנדרו שנים נדרו והפסידו ושנים נדרו ונשתכרו יעקב נדר והפסיד יפתח נדר והפסיד חנה נדרה ונשתכרה ישראל נדרו ונשתכרו שנא' (במדבר כא) וידר ישראל נדר וגו' :

רבי אבהו ור' יונתן חד אמר מסורסת היא הפרשה ואחרינא אמר על הסדר נאמרה מ"ד מסורסת היא הפרשה שכבר הבטיחו הקדוש ברוך הוא שנאמר והנה אנכי עמך והוא אומר אם יהיה אלוקים עמדי אתמהא מ"ד על הסדר נאמרה מה אני מקיים אם יהיה אלוקים עמדי אלא כך אמר יעקב אם יתקיימו לי התנאים שאמר לי להיות עמי ולשמרני אני אקיים את נדרי רבי אבהו ורבנן רבי אבהו אמר אם יהיה אלוקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך מלשון הרע היך מה דאת אמר (ירמיה ט) וידרכו את לשונם קשתם שקר ונתן לי לחם לאכול מגילוי עריות המד"א (בראשית לט) ולא ידע אתו מאומה כי אם הלחם אשר הוא אוכל לשון נקי ושבתי בשלום אל בית אבי משפיכות דמים והיה ה' לי לאלוקים מעבודת כוכבים רבן פתרון לה בכל עניינא אם יהיה אלוקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך מעבודת כוכבים מגילוי עריות משפיכות דמים מלה"ר אין דרך אלא עבודת כוכבים כמד"א (עמוס ח) הנשבעים באשמת שומרון ואמרו ח' אלוקיך דן וחי דרך באר שבע ואין דרך אלא גילוי עריות שנאמר (משלי ל) כן דרך אשה מנאפת וגו' ואין דרך אלא שפיכות דמים שנאמר (שם א) בני אל תלך בדרך אתם מנע רגלך מנתיבתם וגו' ואין דרך אלא לשון הרע שנא' (בראשית לא) וישמע יעקב את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב:

"ותאמר לאה: זבדני אלוקים אותי זבד טוב, הפעם יזבלני אישי כי ילדתי לו ששה בנים, ותקרא שמו זבולון" (פ"א פ"ו)

ונבאר טעם למה לאה ילדה 6 בנים ובת אחת ליעקב. ידוע שאדם-הראשון היו לו ב' נשים מאחוריו והם ב' צלעות. כל נקבה נקראת צלע, ושראה שהבהמות מתחברות זו בזו, חשק גם הוא. ואז באה פלונית מצד הטומאה לילי' והחטיאה אותו מצד הפנים, והיא הייתה כנגד לאה בקדושה שהייתה הצלע העליון שמאחורי אדם-הראשון. כי רחל היא הצלע התחתון.

ולכן השם של לאה דומה לשם של פלונית. ולכן כיוון שהטילה בה זוהמה לא הייתה ראוייה לאדם-הראשון רק רחל. ולכן כתוב: "ויפל ה' אלוקים תרדמה על האדם, וייקח אחת מצלעותיו", דהיינו רחל והביאה לצד הפנים של אדם-הראשון והביאו את קין והבל.

ויעקב אבינו היה גלגול של אדם-הראשון והיה דומה לו, וכשבא אצל לבן, ביקש לעבוד ברחל ביתו הקטנה. דקדק בדבריו כיוון שידע שבלאה יש את קליפת פלונית, ולכן רצה את רחל בדוקא. ולא היה ראוי לעשיו שהוא מצד הקליפה. מה עשה לבן, רצה להחטיא את יעקב בחטא אדם-הראשון, ונתן לו את לאה. ובבוקר ראה שהיא לאה ואמר ללבן: "למה רימיתני", דהיינו אני ביקשתי זוג תחתון ברחל, ונתת לי זוג עליון בלאה וא"כ רוממתני.

ולפי זה אין כאן חטא? אלא שלא עיניה רכות בגלל שבכתה לא ליפול בחלקו של עשיו, וע"י הדמעה הוציאה קליפת פלונית ממנה והייתה ראוייה ליעקב. וא"כ זכה יעקב ותיקן חטא אדם-הראשון ולזכות ג"כ ברחל וכנגד אדם-הראשון ג"כ בעליונים של פיצוץ ז"א זעיר אנפין שהוא הזכר ומאחוריו נמצאות ב' נקבות.

לאה בחלק העליון כנגד (1) כתר (2) חכמה (3) בינה (4) דעת (5) חסד (6) גבורה ושליש עליון דתפארת. וכנגד 6 ספירות עליונות ילדה ליעקב 6 בנים וכנגד שלישי עליון דתפארת ילדה את דינה.

ומשם למטה ב' שלישי תפארת ונצח הוד יסוד נמצאת רחל, והיות ועיקר בניה של רחל הוא מהיסוד ועטרה דזעיר אנפין כנגדם ילדה 2 בנים. יוסף-יסוד. בנימין-עטרת היסוד. והם ציון וירושלים ולכן כאשר נפגשו במצרים בכו כלך אחד על צווארי השני כנגד בתי המקדש, ונזכה בקרוב לבניין ביה"מק השלישי.

ונבאר סדר מדרגתם של אלו הששה בנים, שמעתי ממורי ז"ל ושכחתי. ונלע"ד כי זהו מה ששמעתי:
זבולון - בכתר, וזש"ה הפעם יזבלני אישי, והוא למעלה מיששכר. כמ"ש ז"ל על פסוק ולזבולון אמר שמח זבולון בצאתך ואח"כ ויששכר באהליך.

יששכר - בחכמה, בסוד י"ש שכ"ר, ונודע, כי יש הוא בחכמה.

יהודה - בבינה, בסוד הדל"ת, וזהו הפעם אודה את ה'.

לוי - בדעת. והוא המכריע, המתלזה עם חו"ב בבחינת חסדים והגבורות אשר בו.

ראובן - בחסד בסוד או"ר ב"ן, אור דיום א'.

שמעון - בגבורה כנודע.

דינה - בשליש עליון דת"ת כי שם עטרת היסוד דאימא כנז'. והנה במ"א ביארנו, כי יששכר הוא בבינה, בסוד ומבני יששכר יודעי בינה לעתים. אבל הענין הוא, שהוא מבחי' אורות דאימא, ולא דאבא. אבל פה אמרנו, כי הוא בחכמה דאורות דאימא. וכמו שביארנו בר' עקיבא שהוא משורש יששכר, והוא מן אורות דאימא, אלא שהוא מגבורת החסד הימנית: